

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Extremismus z hlediska Policie ČR

Občanský průkaz 4.0 – kompetence pro demokratickou kulturu
(reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008154)

Struktura prezentace

- Úvod, vymezení extremismu
- Terminologie
- Extremismus v trestním zákoně
- Komentáře
- Závěr
- Diskuse

Úvod

- ✓ Extremismus jako pojem nemá z odborného hlediska žádnou jednotnou, všeobecně přijímanou definici, což z hlediska práce Policie ČR samozřejmě do určité míry komplikuje jeho posuzování a řešení.
- ✓ Pro Policii ČR je směrodatná zejména definice Ministerstva vnitra ČR a Pokyn policejního prezidenta č. 182 o činnosti na úseku extremismu a terorismu.

Vymezení extremismu v ČR (MV ČR)

Pojmem **extremismus** jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- ✓ úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- ✓ svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- ✓ nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- ✓ volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ✓ ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- ✓ svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).
- ✓ Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).

V čem spočívá hrozba extremismu dle MV ČR?

Extremisté:

- ✓ Oslabují demokracii a mohou ji zničit.
- ✓ Nerespektují koncept základních lidských práv.
- ✓ V případě získání moci rozpoutají teror.
- ✓ Narušují veřejný pořádek.
- ✓ Stojí za násilnými činy z nenávisti, včetně vražd (neplatí pro všechny druhy extremismu).
- ✓ Cíleně šíří strach mezi skupinami lidí, které nezapadají do jejich ideologie.
- ✓ Urážejí oběti totalitních režimů a oběti extremistické trestné činnosti.
- ✓ Ideologická východiska podávají v populistickém a propagandistickém duchu.
- ✓ Zvládání extremistických akcí je nákladné. Vynaložené prostředky by bylo možné použít na skutečné a demokratické řešení problémů, které extremisté zneužívají ve své propagandě.
- ✓ Poškozují České republice renomé v zahraničí.

Pokyn č. 182 policejního prezidenta ze dne 27. července o činnosti na úseku extremismu a terorismu

- ✓ Pro účely tohoto závazného pokynu se rozumí **extremismem** protiprávní činnost vycházející zejména z politických a náboženských úmyslů, které jsou namířeny proti základním lidským a politickým právům a svobodám, demokratickým základům státu, svrchovanosti a územní celistvosti státu.
- ✓ **Zájmová událost** - akce, jíž se účastní větší počet osob (např. pouliční průvod, manifestace, sportovní akce nebo shromáždění osob), u které lze důvodně předpokládat závažné ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti osob či majetku anebo shromáždění osob s extremistickými postoji.
- ✓ **Zájmová osoba** - osoba, která otevřeným nebo skrytým způsobem projevuje sympatie, propaguje anebo podporuje extremistické a nenávistné názory a ideologie, a nebo propaguje, podporuje a vyvíjí aktivity, které v důsledku vedou k porušení suverenity ČR či ústavního zřízení.

Terminologie

- ✓ **Extremismus pravicový** - útočí na základy demokracie tím, že usiluje o institucionální nerovnost (inspirovaný a používající v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem), v ČR převládá **neonacismus** - zpravidla obecně hlásá koncepci rasistického boje a nadřazenosti bílé rasy, novodobá ideologie navazující na myšlenky a tradice národního socialismu a fašismu, otevřené nebo skryté prvky rasismu, xenofobie a antisemitismu.
- ✓ **Extremismus levicový** - útočí na demokratické zásady tím, že absolutizuje demokratické zásady na úkor individuální svobody; motivovaný především záští sociální, třídní, antikulturní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem, v ČR zastoupen zejména anarchoautonomní scénou (*Antifašistická akce - AFA, ANTIFA*), ale spadají sem i některá alternativní humanistická a ekologická (*ALF, Ochrana hospodářských zvířat, Svoboda zvířat*) nebo marxisticko-leninské skupiny (*Svaz mladých komunistů Československa, Komunistický svaz mládeže*).
- ✓ **Divácké násilí** - protiprávní jednání související s akcí, které může způsobit nebo působí fyzickou újmu osobám, škodu na majetku nebo narušuje veřejný pořádek → nejčastějšími problémy jsou např. problémy na stadionech i během přepravy na akci, alkohol, davová psychóza fanoušků, fyzické střety s fanoušky jiných klubů (např. snaha o „získávání“ symbolů jiných klubů), výtržnosti (potyčky s pořadatelem, policií), pyrotechnika a vandalismus (poškození stadionu - např. vytrhávání a zapalování sedaček, ničení oplocení), rasistické projevy, případně problémy s pořadatelskou službou (často sympatizanti některého z extremistických hnutí).

Extremismus v zákoně: Trestní zákoník 40/2009 Sb.

§ 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka

- ✓ (1) Kdo založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.
- ✓ (2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným podobně účinným způsobem,
  - b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny,
  - c) spáchá-li takový čin jako voják, nebo
  - d) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.
- ✓ (3) Příprava je trestná.

§ 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka

- ✓ Kdo veřejně projevuje sympatie k hnutí uvedenému v § 403 odst. 1, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

- ✓ Kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo nacistické, komunistické nebo jiné zločiny proti lidskosti nebo válečné zločiny nebo zločiny proti míru, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

Extremismus v zákoně: Trestní zákoník 40/2009 Sb.

§ 352 *Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci*

- ✓ (1) Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.
- ✓ (2) *Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.*
- ✓ (3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán,
  - a) kdo se spolčí nebo srotí ke spáchání takového činu, nebo
  - b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

Extremismus v zákoně: Trestní zákoník 40/2009 Sb.

§ 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

- ✓ (1) Kdo veřejně hanobí
  - a) některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo
  - b) skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání,bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

- ✓ (2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
  - a) nejméně se dvěma osobami, nebo
  - b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

Extremismus v zákoně: Trestní zákoník 40/2009 Sb.

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

- ✓ (1) Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- ✓ (2) Stejně bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí k spáchání činu uvedeného v odstavci 1.
- ✓ (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo
  - b) účastní-li se aktivně takovým činem činnosti skupiny, organizace nebo sdružení, které hlásá diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou, třídní, náboženskou nebo jinou nenávist.

Komentář k zákonům

- ✓ K porušování těchto zákonů dochází zpravidla v rámci demonstrací či koncertů, kdy velmi často dochází ke střetům osob z krajně pravicového a krajně levicového spektra, kdy zejména krajně levicová komunita často pořádá tzv. protiakce vůči hlášeným akcím krajní pravice, v rámci kterých dochází k vzájemným střetům. Policie ČR v této souvislosti realizuje preventivní bezpečnostní akce, jejichž cílem je zabránit narušování veřejného pořádku a včasně reagovat na jakékoliv protiprávní jednání účastníků.
- ✓ Dále často dochází k výrobě a distribuci nejrůznějších materiálů, které balancují na hraně legálnosti, jelikož jejich obsah by mohl být považován za propagaci hnutí směřující k potlačování práv a svobod (publikace *Hitlerovy projevy*), případně popírání genocidia (publikace *Osvětim - fakta versus fikce*).
- ✓ V současnosti jsou časté projevy či podněcování nenávisti v prostředí sociálních sítí (statusy na facebooku apod.).
- ✓ Všechny výše uvedené paragrafy je vždy nutné posuzovat v rámci konkrétní situace a konkrétního podezřelého. Podstatný je zejména zřejmý úmysl takové jednání spáchat, dále pak rozsah činnosti, osobnost podezřelé osoby, vazby na extremistické skupiny apod.

Závěr

- ✓ Ze strany Policie ČR je problematice extremismu věnována značná pozornost, přičemž na jeho šetření se podílí speciální skupiny v rámci služby kriminální policie a vyšetřování.
- ✓ Český trestní zákon obsahuje celou řadu paragrafů upravujících trestné činy spojené s projevy extremismu, nicméně z hlediska práce policie je vždy nutné posuzovat kontext konkrétní události a hlavně pracovat s dostupnými důkazy.
- ✓ Jakkoliv se může někdy zdát extremistický motiv protiprávního jednání na první pohled zřejmý, tak pokud jej nelze dostatečně prokázat, pak nemůže být daná událost posuzována v kontextu představených paragrafů a podezřelý je prověřován např. pouze pro výtržnictví či napadení.

Doporučená literatura

- Bastl, Martin, Miroslav Mareš, Josef Smolík a Petra Vejvodová: *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011.
- Bastl, Martin: *Radikální levice v České republice*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2001.
- Fiala, Petr (ed.): *Politický extremismus a radikalismus*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 1998.
- Mareš, Miroslav (2013): Vybrané problémy vztahu extremismu a terorismu z kriminologického hlediska. In Zoubková, Ivana, Jana Firstová a kolektiv: *Kriminologie - aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 74-79.